

ПРОТОКОЛ № 2/2
спільного засідання Громадської та Науково-експертної рад при
Державній архівній службі України

м. Київ

23 квітня 2012 р.

Головуючий
Секретарі

Верстюк В. Ф.
Божук Н. С.
Даниленко Т. В.

1. ПРИСУТНІ:

В. Ю. Васильєв

завідувач сектором історико-енциклопедичних досліджень Інституту історії України НАН України, член Національної спілки краєзнавців України, кандидат історичних наук, заступник Голови Громадської ради;

В. Ф. Верстюк

завідувач відділу історії Української революції (1917-1921 рр.) Інституту історії України НАН України, доктор історичних наук, професор, Голова науково-експертної ради;

Л. С. Горячевська

заступник виконавчого секретаря Всеукраїнської громадської організації «Спілка дипломатів України», делегований представник;

Г. О. Клепак

заступник Голови Національної спілки краєзнавців України; Голова Громадської ради;

В. М. Ковтун

заступник голови Центрального комітету профспілки працівників державних установ України, член Громадської ради при Укрдержархіві;

О. В. Мельник

Президент Всеукраїнського благодійного фонду сприяння розвитку геоінформаційних технологій та послуг «ГІС-Асоціація України»;

Р. Ю. Подкур

кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії України Національної академії наук України, представник Головної редколегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», член Громадської ради при Укрдержархіві

Н. М. Христова

професор кафедри соціальних комунікацій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидат історичних наук.

2. ЗАПРОШЕНІ:

О. В. Музичук	заступник Голови Державної архівної служби України;
М. І. Кузнєцова	начальник відділу формування Національного архівного фонду департаменту діловодства, формування, зберігання та обліку документів Національного архівного фонду Укрдержархіву
Ю. А. Прилепішева	заступник директора департаменту – начальник відділу міжнародного співробітництва департаменту організації архівної роботи Укрдержархіву;

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Про обрання головуючого на спільному засіданні Громадської та науково-експертної рад при Державній архівній службі України;

2. Про обговорення проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо посилення відповідальності керівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності за порушення вимог щодо зберігання документів, пов'язаних із забезпеченням соціального захисту громадян";

3. Про обговорення проекту постанови Кабінету Міністрів України "Про внесення змін до Порядку утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів і Порядку віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних, їх обліку та зберігання";

4. Про обговорення проекту розпорядження Кабінету Міністрів України „Про затвердження Концепції Державної цільової програми впровадження сучасних засобів зберігання документів Національного архівного фонду на 2013-2017 рр.”.

1. СЛУХАЛИ: про обрання головуючого на спільному засіданні Громадської та науково-експертної рад при Державній архівній службі України.

В. Ю. Васильєв запропонував обрати головуючим на засіданні Голову Науково-експертної ради **В. Ф. Верстюка**.

В. Ф. Верстюка. погодився з пропозицією та запропонував учасникам засідання проголосувати.

Результати голосування: за 8
 проти —
 утрималися —

1.1. ВИРІШИЛИ: обрати головою спільного засідання Громадської та науково-експертної рад при Державній архівній службі України Голову науково-експертної ради **В. Ф. Верстюка.**

2. СЛУХАЛИ: про обговорення проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо посилення відповідальності керівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності за порушення вимог щодо зберігання документів, пов'язаних із забезпеченням соціального захисту громадян"

ДОПОВІДАЄ: начальник відділу формування Національного архівного фонду департаменту діловодства, формування, зберігання та обліку документів Національного архівного фонду Укрдержархіву **М. І. Кузнєцова** інформувала, що проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо посилення відповідальності керівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності за порушення вимог щодо зберігання документів, пов'язаних із забезпеченням соціального захисту громадян" підготовлено на виконання п. 4 розділу 4 протоколу засідання Кабінету Міністрів України № 23 від 28.03.2012.

Необхідність підготовки законопроекту пов'язана з тим, що підприємства, установи, організації (далі – організації), особливо приватної форми власності, не завжди забезпечують своєчасне упорядкування документів з особового складу та їх збереженість, що спричиняє їх втрату унеможливує отримання громадянами архівних довідок для призначення пенсій.

Також **М. І. Кузнєцова** зазначила, що у разі ліквідації або банкрутства організації приватної форми власності не завжди забезпечують належне упорядкування документів, не передбачають коштів на дострокове приймання та подальше зберігання документів з особового складу, вимагають від архівних установ приймання документів у неупорядкованому стані та безоплатно.

Організації- правонаступники не завжди дотримуються вимог щодо приймання документів реорганізованої організації, а також видачу архівних довідок, архівних копій та витягів з цих документів для юридичних та фізичних осіб.

У даній сфері правового регулювання діють ст. 31, 32 Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи», ст. 36, 37 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців», ст. 34 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», ст. 46, 48 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (набирає чинності у 2012 р.).

Відповідальність за недбале зберігання, псування, незаконне знищення, приховування, незаконну передачу іншій особі архівних документів, порушення порядку щодо доступу до зазначених документів визначено ст. 92-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення та ст. 42 Закону України «Про Національний архівний фонд та архівні установи».

М. І. Кузнєцова додала, що даним проектом передбачено внесення змін до Цивільного та Господарського кодексів, законів України «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства».

Проект закону потребує погодження з Міністерством фінансів, Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством соціальної політики, Пенсійним фондом.

М. І. Кузнєцова наголосила, що реалізація закону сприятиме поліпшенню умов зберігання документів соціально-правового характеру на підприємствах, установах, організаціях незалежно від форм власності та дозволить посилити відповідальність керівників за порушення вимог щодо їх зберігання.

ВИСТУПИЛИ:

Н. М. Христова підкреслила, що в проекті необхідно посилити відповідальність згідно з законодавством за порушення вказаних норм. Прикладом може стати Закон України «Про захист персональних даних», в якому за порушення норм передбачаються значні штрафи. Найголовніше, щоб зміни, які будуть внесені до проекту, дійсно працювали в практичному застосуванні.

В. Ю. Васильєв поцікавився, чи готова Державна архівна служба прийняти значні обсяги документів певних організацій, які цього потребують.

О. В. Музичук роз'яснила, що для цього існують трудові архіви.

М. І. Кузнєцова додала, що, у випадку, якщо немає відповідних трудових архівів, документи приймають державні архіви. Однак, 59 % державних архівів вже не можуть приймати документи, в зв'язку з відсутністю площ для їх зберігання. Тому Державною архівною службою порушене питання щодо надання додаткових приміщень для державних архівів, які цього потребують.

Окрім того, відповідно до ст. 36, 37 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб» чітко прописано, що установа, якщо вона ліквідується, повинна подати довідку державному реєстратору про те, що документи довготривалого строку зберігання передані на архівне зберігання. На жаль, трапляються випадки, що офіційно установа не ліквідована, тому державні архіви не мають права приймати ці документи. Лише після процесу ліквідації упорядковані документи можуть бути передані до державних архівних установ.

Р. Ю. Подкур поцікавився, що робити і хто відповідальний, якщо установа ліквідована, а державному реєстратору подається довідка про те, що документи втрачені через затоплення, значне пошкодження тощо.

М. І. Кузнєцова повідомила, що архівами теж розглядаються випадки, коли знищена, наприклад, частина документів організацій. Тоді акт про нестачу розглядається на засіданні експертно-перевірної комісії. Але підтвердженням цього акту мають бути акти відповідних служб, наприклад надані в результаті пожежі тощо. Однак, трапляється, що жодних доказових документів не існує, тоді державні архіви нічого не можуть вдіяти.

В. Ф. Верстюк додав, що відповідно до проекту закону відповідальність покладатиметься на керівників організацій.

2. ВИРІШИЛИ: схвалити проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо посилення відповідальності керівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності за порушення вимог щодо зберігання документів, пов'язаних із забезпеченням соціального захисту громадян".

3. СЛУХАЛИ: про обговорення проекту постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Порядку утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів і Порядку віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних, їх обліку та зберігання”.

ДОПОВІДАЄ: начальник відділу формування Національного архівного фонду департаменту діловодства, формування, зберігання та обліку документів Національного архівного фонду Укрдержархіву **М. І. Кузнєцова** повідомила, що проект постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Порядку утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів і Порядку віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних, їх обліку та зберігання” підготовлено відповідно до статті 6 Закону

України «Про Національний архівний фонд та архівні установи», постанови Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 року № 1004 «Про проведення експертизи цінності документів».

Проект постанови потребує погодження з Міністерством фінансів, Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством культури, Національною академією наук.

М. І. Кузнєцова зауважила, що прийняття постанови дозволить розширити функції комісії з проведення експертизи цінності документів, удосконалити процедуру віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних.

Розширюються функції Центральної експертно-перевірної комісії Укрдержархіву в частині погодження типових інструкцій з діловодства; експертно-перевірних комісій державних архівів: схвалення переліків проектів проблем (тем), науково-технічна документація яких підлягає внесенню до складу Національного архівного фонду, описів справ тривалого (понад 10 років) зберігання, положення про архівний підрозділ державного архіву.

Експертним комісіям районних у містах Києві і Севастополі державних адміністрацій надаються ті ж самі повноваження, що мають експертні комісії районних державних адміністрацій і міських рад, які унормовано Типовим положенням про архівний відділ районної, районної у місті Києві і Севастополі державної адміністрації, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2002 р. № 1616.

Експертним комісіям юридичних осіб додаються повноваження щодо схвалення та подання до експертно-перевірної комісії державного архіву переліків проектів, проблем (тем), науково-технічна документація яких підлягає внесенню до Національного архівного фонду; схвалення описів тривалого (понад 10 років зберігання), переліків відомостей, що становлять службову інформацію; схвалення номенклатур справ, описів справ тривалого (понад 10 років) зберігання юридичних осіб, що належать до сфери управління органу вищого рівня, та у діяльності яких не утворюються документи Національного архівного фонду.

М. І. Кузнєцова інформувала, що в новому Порядку віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних, їх обліку та зберігання уточнюється норма, що до унікальних можуть бути віднесені окремі документи Національного архівного фонду, а не архівні фонди або колекції документів, одиниці зберігання (справи). Також, виключається пункт, який стосується проставлення на унікальних документах штампу «Унікальні документи».

ВИСТУПИЛИ:

В. Ф. Верстюк уточнив, чи погоджена ця постанова.

М. І. Кузнєцова пояснила, що після даного засідання проект постанови буде направлено на погодження іншими органами. Окрім того, даний проект вже був розглянутий на засіданні нормативно-методичної комісії Укрдержархіву.

В. Ю. Васильєв звернув увагу, що порівняльна таблиця проекту показує, що зміни, що вносяться не суттєві, тому запропонував підтримати даний проект.

3. ВИРІШИЛИ: схвалити проект постанови Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до Порядку утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів і Порядку віднесення документів Національного архівного фонду до унікальних, їх обліку та зберігання”.

4. СЛУХАЛИ: про обговорення проекту розпорядження Кабінету Міністрів України „Про затвердження Концепції Державної цільової програми впровадження сучасних засобів зберігання документів Національного архівного фонду на 2013-2017 рр.”.

ДОПОВІДАЄ: заступник Голови Державної архівної служби України **О. В. Музичук** повідомила, що в пакеті документів, що розданий членам засідання, є пояснювальна записка та текст Концепції, де викладені наміри Укрдержархіву. Була державна програма розвитку архівної справи на 2006-2010 роки, яка мала б забезпечити державні архіви необхідним обладнанням, матеріально-технічною базою, підвищенням кваліфікації працівників, розвитком інформаційних технологій, але, на жаль, ця програма була профінансована лише на 18 %. Цей факт унеможливив виконання тих завдань, які передбачалися цією програмою.

По закінченню попередньої програми Укрдержархів вирішив зосередитися на одному напрямку, що є найважливішим для державних архівів – це забезпечення збереженості документів. Адже, основне завдання державних архівів прийняти документи на зберігання і потім зберегти їх для використання, надання доступу до цієї інформації.

О. В. Музичук зауважила, що Міністерство економіки та Уряд спрямовує державну політику на скорочення державних цільових програм, тому всі інші напрями Укрдержархів намагається «зцілити» за рахунок державних програм, які розробляють інші державні органи. В 2010 році Міністерством надзвичайних ситуацій України була розроблена програма пожежного захисту. Тому забезпечення тим обладнанням, яке стосувалося пожежного захисту

державних архівів до рівня районних архівних відділів і архівних відділів міських рад Укрдержархівом було подане до тієї програми.

Адміністрацією Президента пропонується розробити програму оцифрування Національної архівної спадщини у листопаді 2012 року. В зв'язку з цим, основну частину обладнання, яке планується для здійснення цієї мети, Укрдержархів планує поставити в Концепцію зазначеної програми оцифрування архівних документів. Проти цієї програми виступає Міністерство економіки України та Міністерство фінансів України через скорочення кількості державних цільових програм.

Тому в представлений до обговорення Концепції Укрдержархів частково врахував придбання серверного обладнання сховищ даних для зберігання електронних документів. Дана Концепція спрямована на засоби збереження документів: полиці, шафи, коробки, без кислотний папір, серверне обладнання тощо. Цей проект буде охоплювати архівні установи від рівня центральних архівів, архівів областей, в Автономній республіці Крим, м. Києва і Севастополя і до районних архівних підрозділів. Загальна кількість, що зазначена в Концепції – 709 архівних установ.

О. В. Музичук повідомила, що на даний час ідуть підрахунки вартості цієї програми за наданими архівами пропозиціями. Якщо даний проект розпорядження буде схвалений на сьогоднішньому засіданні Громадської та науково-експертної рад, а також підтриманий в інших центральних органах виконавчої влади, а Концепція буде прийнята Кабінетом Міністрів України, то, на її підставі, Укрдержархівом буде розроблятися Державна цільова програма на 2013–2017 роки. Програма буде охоплювати досить багато питань, що стосуються збереженості документів, в тому числі й шляхи фінансового забезпечення для їх вирішення.

В Концепції зазначено два шляхи фінансового забезпечення: Перший варіант передбачає вирішення зазначених питань на рівні місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування без відповідної підтримки з боку держави.

Але такий варіант не дає змоги комплексно розв'язати проблему й не враховує потреб центральних державних архівних установ.

Другий варіант розв'язання проблеми, який є оптимальним, передбачає надання державної підтримки у поєднанні із фінансовою підтримкою місцевих бюджетів для здійснення низки комплексних заходів, спрямованих на підтримування належних умов надійного постійного зберігання документів Національного архівного фонду, що сприятиме мінімізації кількості чинників,

що негативно впливають на стан збереженості документів Національного архівного фонду.

Фінансування зазначених заходів здійснюватиметься за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів.

ВИСТУПИЛИ:

В. М. Ковтун звернув увагу, що прийняття Концепції забере досить багато часу, для розробки програми залишиться лише 3 місяці, тому поцікавився, чи вистачить Укрдержархіву цього часу для розробки такої значної програми.

О. В. Музичук відповіла, що іншого вибору немає, адже Укрдержархів, у будь-якому випадку має вкластися у термін, визначений регламентом Кабінету Міністрів України.

Та інформація, що зараз надходить від державних архівів, це вже готові проекти з реальними цифрами, які, можливо, потім потребуватимуть лише незначних уточнень. Тому за три місяці, що залишиться Укрдержархів буде займатися оформленням таблиці, яка буде формою даної програми.

В. М. Ковтун також поцікавився, чи на даний час вже є орієнтовна цифра.

О. В. Музичук пояснила, що інформація від архівів лише надходить, тому навіть орієнтовної цифри немає. Але це буде величезна цифра.

В. Ф. Верстюк запитав, чому Концепція і програма не розглядаються одночасно.

О. В. Музичук роз'яснила, що існує такий порядок, адже Уряд має бачити на що буде спрямована ця програма. Тобто, спочатку розглядається текстова частина – Концепція, в якій викладені мета програми, шляхи її реалізації, обґрунтування. Якщо Концепція буде погоджена, то буде створене і прийняте нове розпорядження, відповідно до якого розроблятиметься державна цільова програма.

В. Ю. Васильєв запропонував внести зміни до тексту Концепції, що стосується частини «Визначення оптимального варіанта розв'язання проблеми на основі порівняльного аналізу можливих варіантів», тому що, вважає його політично та науково не досить коректним. Також, **В. Ю. Васильєв** інформував, що на його думку варто залишити лише другий варіант розв'язання проблеми, адже, державна програма не може виконуватися лише за рахунок місцевих бюджетів.

Н. М. Христова пояснила, що два варіанти передбачаються спеціальною постановою Кабінету Міністрів України.

В. Ю. Васильєв зняв свою пропозицію, але запропонував замінити словосполучення «без відповідної підтримки з боку держави» іншим, адже, на його думку воно є науково некоректним, так як органи місцевого самоврядування – це теж держава.

О. В. Музичук запропонувала словосполучення «без фінансування з державного бюджету».

В. Ю. Васильєв погодився з пропозицією.

Р. Ю. Подкур вніс пропозицію дещо змінити четвертий абзац частини, що обговорюється та викласти у редакції: «Другий варіант розв'язання проблеми, який є оптимальним, передбачає надання державної підтримки у поєднанні із **цільовою** фінансовою підтримкою...».

Н. М. Христова наголосила, що така програма дуже потрібна, адже документи НАФ зберігаються в достатньо несприятливих умовах. Разом з тим, попросила пояснити, що мається на увазі під сучасними засобами зберігання документів НАФ.

О. В. Музичук пояснила, що це нові сучасні стелажі, заміна коробок, систем кондиціонування, без кислотний папір, нове обладнання тощо.

Н. М. Христова запропонувала внести до Концепції започаткування системи моніторингу стану забезпечення збереженості документів, яка дозволяла б в продовж певного часу промоніторити забезпеченість обладнанням, рівень кваліфікації тих, хто здійснює забезпечення збереженості, потребу в підвищенні кваліфікації тощо. Це абсолютно реально зробити.

В. Ф. Верстюк підсумував сказане та запропонував приймати рішення.

4. ВИРІШИЛИ: підтримати проект розпорядження Кабінету Міністрів України „Про затвердження Концепції Державної цільової програми впровадження сучасних засобів зберігання документів Національного архівного фонду на 2013-2017 рр.”, взявши до уваги та обговорення пропозиції та зауваження всіх членів засідання.

В. Ф. Верстюк подякував усім присутнім та закрити засідання.

Головуючий

Секретарі

В. Ф. Верстюк

Н. С. Божук

Т. В. Даниленко